

14. Шведа Ю. Революція Гідності у контексті загальної теорії соціальних революцій : [ст. від 26 січ. 2014 р.] / Ю. Шведа // ZAXID.NET : [аналіт. інтернет-видання]. – Режим доступу : http://zaxid.net/news/showNews.do?revolyutsiya_gidnosti_u_konteksti_zagalnoyi_teoriyi_sotsialnih_revolyutsiy&objectId=1301345 .

Lyashchenko O. O. The political crisis as a factor of the transformation relationship between civil society and government in Ukraine 2013-2014.

The article deals with the political crisis as a factor in the transformation of interaction between civil society and government on the example of events in Ukraine 2013-2014 years. It is given that a theoretical definition of the political crisis. It is analyzed the driving factors that led to the social crisis of the political system of Ukraine in the years 2013-2014. It is proved the interdependence of the political system and social structure, the relationship which transformed depending on the maturity of civil society and the political system's ability to adequately respond to external challenges. It is made focus on the transformational aspects of the political crisis that led to self-organization of society to achieve a common goal.

Key words: political crisis; civil society; authorities; relationships; transformation.

Надійшла до редколегії 03.11.2015 р.

УДК 351.712

А. А. Митник,

*аспірант кафедри права та європейської інтеграції ХарPI НАДУ,
м. Харків*

**ЦІЛЬОВІ ОРІЄНТИРИ ТА ПРИНЦИПИ ВЗАЄМОДІЇ
ДЕРЖАВИ ТА БІЗНЕСУ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ**

Уточнено цільові орієнтири взаємодії держави та бізнесу на глобальному, національному, регіональному рівнях та рівні суб'єктів господарювання. Узагальнено, систематизовано і класифіковано принципи партнерства держави та бізнесу.

Ключові слова: держава, бізнес, взаємодія, регіональний рівень, цільові орієнтири, принципи.

Сучасні тенденції розвитку неперервної глобалізації економіки, включаючи все більш тісну інтеграцію ринків, посилення ефекту масштабу, збільшення можливостей прибуткового функціонування корпоративних структур, загострення проблем міжнародного тероризму і наростання кліматичних змін, а також підвищення рухливості кордонів між приватним і державним секторами, що спостерігаються з початку 1990-х рр., висувають нові вимоги до формування системи управління взаємодією держави та бізнесу.

Сутність державних та приватних структур зумовлює наявність значної кількості теоретичних передумов ефективного управління процесом їхньої взаємодії, а умови сучасних економічних реалій і світовий досвід розвитку співпраці інституцій держави та бізнесу свідчать про можливість практичного втілення їх і поступове вирівнювання ролей інститутів держави та бізнесу в рамках механізму саморегулювання системи управління державно-приватними відносинами. Водночас, різноманіття видів взаємодії, наявність суперечливих

економічних інтересів потенційних суб'єктів управління, недостатньо сформований інституційний простір ринкової економіки в Україні вимагає розроблення комплексного механізму управління взаємодією держави та бізнесу, включаючи методи прийняття відповідних управлінських рішень як на державному, так і на регіональному рівнях.

Теоретичні засади взаємодії влади та бізнесу були розроблені зарубіжними вченими, серед яких П. Друкер, Р. Кантильон, Ф. Котлер, М. Фрідман, Й. Шумпетер, та ін. Теоретичні та практичні проблеми співпраці держави та бізнесу в умовах сучасних тенденцій функціонування економіки України знайшли відображення в наукових роботах В. Варнавського, З. Варналія, А. Гальчинського, А. Дегтяря, М. Чумаченка, та ін. Особливості партнерських відносин між органами влади та суб'єктами господарювання на рівні регіону досліджували О. Баталов, І. Валюшко, В. Велков, П. Шилепницький, та ін. Разом з тим теоретичні засади формування системи взаємодії держави і бізнесу на регіональному рівні потребують уточнення.

Метою статті є розвиток теоретичних засад управління взаємодією держави та бізнесу шляхом уточнення цільових орієнтирів та принципів державно-приватних партнерських відносин на рівні регіону.

На думку відомого фахівця в галузі менеджменту П. Друкера, компанії в сучасному світі стикаються з трьома факторами, пов'язаними з існуванням глобальної економіки, у якій вільно циркулюють гроші та інформація; існуванням регіональних економік, у рамках яких вільно циркулюють товари та мінімізовані обмеження на переміщення послуг і робочої сили, а також із зростанням економічно і політично зумовленої національної та локальної відособленості. Враховуючи, що у сформованій ситуації навіть компанії, що діють на локальних ринках, є частиною глобальної світової економіки, на думку П. Друкера, у XXI ст. запорукою успіху бізнесу буде партнерство різних типів, що актуалізує необхідність одночасної роботи менеджменту комерційних підприємств у двох вимірах – глобальному і локальному [2].

Специфіка сучасних систем управління взаємодією держави та бізнесу, що вибудовуються в річищі загальносвітових тенденцій з урахуванням національних особливостей, обмежень і перспектив, значною мірою визначається еволюційними змінами відносин державних і приватних інститутів протягом XX ст., що розкриваються в кордонах спектра від надання найбільшого значення ролі держави в управлінні суспільними відносинами та економічними процесами до посилення уваги до ролі приватних компаній у вирішенні ключових питань, що виходять за межі прямих фінансово-економічних інтересів бізнесу, і зміщення центру ваги від діяльності окремих господарських структур та їхніх ініціатив до можливостей вирішення проблем на системному рівні. Відповідно, усе менше значення відіграє наявна до теперішнього моменту практика партнерського приватно-державного здійснення окремих проектів, яка часто не виправдовує повною мірою очікувань сторін, збільшуючи можливості нарощування потенціалу взаємодії в напрямі масштабного впливу на регулювання суспільних відносин [3].

Представник Групи Світового банку Н. Твоуз зазначає, що “в умовах, коли приватний сектор все більш висувається на перший план, виникають сумніви щодо

поширених раніше припущень, що за вирішення проблеми глобальних суспільних благ може взятися (з моральної та практичної точок зору) тільки державний сектор” [2]. При цьому нівелювання ризику зсуву регулятивних функцій при формуванні занадто тісної системи взаємовідносин інститутів держави та бізнесу можливе за допомогою підвищення транспарентності зазначених відносин. Проте практична реалізація несформованого в даний час потенціалу співробітництва держави і бізнесу на новому рівні вимагає серйозних зусиль усіх зацікавлених сторін.

На підставі вищесказаного необхідним є уточнення цілей взаємодії держави та бізнесу на різних рівнях економіки, що дозволить здійснити послідовний перехід від цілей до засобів досягнення їх під час руху від глобального рівня до рівня суб’єктів господарювання (таблиця).

Цільові орієнтири взаємодії держави та бізнесу на ієрархічних рівнях

<i>Рівень</i>	<i>Цільові орієнтири держави у взаємодії з бізнесом</i>	<i>Цільові орієнтири бізнесу у взаємодії з державою</i>
Глобальний	Досягнення глобальних цілей шляхом консолідації зусиль та потенціалу економічних суб’єктів	Створення безпечного в економічній, політичній та соціальній площині середовища для розвитку бізнесу на легітимній основі
Національний	Розширення суспільних функцій підприємництва, використання потенціалу бізнес-сектору для зростання ефективності діяльності	Збереження позитивної динаміки ринкових перетворень, захист інтересів національного бізнесу, зростання купівельної спроможності населення
Регіональний	Інтегрування потенціалу комерційного сектору в розробку та реалізацію стратегій соціально-економічного розвитку регіону	Розширення можливостей для ведення бізнесу за рахунок використання потенціалу мезоекономіки та впливу на вибір пріоритетів розвитку
Рівень господарюючого суб’єкта	Вирішення конкретних завдань у відповідності із цільовими установками, розмежування владних повноважень та державних послуг	Успішний стратегічний розвиток бізнесу шляхом взаємодії з ключовими стейкхолдерами, включаючи державні структури

Запропоноване дерево цілей являється обґрунтованим з точки зору можливості інтегрування теоретичних і прикладних аспектів управління взаємодією економічних суб’єктів в ринковій площині і має досить ґрунтовні передумови для реалізації, індикаторами яких є особливості економічних відносин і посилення взаємного перетину соціальних, економічних і політичних явищ останніх років.

По-перше, згідно з низкою проведених в останні роки досліджень, все більше зростає роль бізнесу в досягненні глобальних цілей, сформульованих державами-членами ООН як результат узагальнення домовленостей, досягнутих на міжнародних конференціях 90-х років минулого століття, які охоплюють національні та міжнародні системи управління при широкій підтримці найрізноманітніших суспільних груп. Однак для системного вирішення існуючих глобальних проблем необхідна побудова ефективного механізму взаємодії держави і бізнесу на національному рівні, що припускає розвиток і інституціоналізацію умов його практичного повномасштабного запуску.

По-друге, найбільш комплексне втілення партнерство приватних і державних структур, що характеризується поліаспектністю форм і технологій його реалізації, отримує на рівні економічної системи регіону і його муніципальних утворень.

По-третє, саме на рівні конкретних суб'єктів господарювання проявляється висока диференціація інтересів бізнес-сектора в дезагрегації за сферами і масштабами економічної діяльності, що вимагає пошуку та адаптації конкретних форм співробітництва в різних ситуаційних обставинах, підтверджуючи доцільність застосування багаторівневого підходу до розвитку взаємодії держави та бізнесу.

Отже, під час формування системи управління взаємодією держави та бізнесу в економіці країни необхідно враховувати:

– глобальні процеси, наслідком яких є зростання ролі бізнесу в розвитку суспільства;

– регіональну детермінованість реалізації конкретних форм і технологій співпраці державних та комерційних організацій, обумовлену специфікою мезоекономічного інституційного середовища (в якому вузловими ланками причинно-наслідкових зв'язків системи партнерських відносин виступає висока диференціація рівня соціально-економічного розвитку регіонів, ставлення регіональних політичних еліт до бізнесу і стан ринкового середовища в регіоні) [1];

– суб'єктно оформлену дезагрегацію бізнес-сектора, що зумовлює різноманіття комбінацій технологій співробітництва, які вписуються в складну ієрархічну структуру взаємодії держави і бізнесу.

Збіг чи суперечливість інтересів економічних суб'єктів істотно впливає на співвідношення рольових функцій сторін взаємодії, кожна з яких може виступати ініціатором співпраці й відігравати проактивну роль у її активізації, посилюючи позитивну когерентність або нівелюючи негативні ефекти, що виникають унаслідок значної диференціації цільових настанов, або реагувати на спонукальні мотиви, генеровані ініціатором під час вибору адаптаційної стратегії управління.

Рольові функції суб'єктів взаємодії, як і цілі співробітництва, трансформуються відповідно до розглянутого рівня ієрархії. Зокрема, на рівні глобальних систем можна стверджувати, що тільки уряди володіють достатньою легітимністю для вибору пріоритетів, що не виключає вирішальну роль бізнесу та ринків у стрімкому розширенні масштабів рішень. Тоді як при вирішенні проблем, що мають більш локальний характер, а також при ініціюванні застосування нових підходів до вирішення глобальних проблем, ключові позиції, що базуються на ділових інтересах, можуть займати комерційні компанії та їхні об'єднання комерційного та некомерційного характеру.

Визначення принципів і конструювання прикладних механізмів саморегулювання взаємодії держави та бізнесу в ході процесу управління державно-приватними відносинами партнерського типу має базуватися на розумінні того, що за своїм місцем і роллю в житті суспільства вони є соціально-нормувальними інститутами з внутрішньою регламентацією діяльності, системами норм і правил поведінки, специфічними соціальними зв'язками і відносинами з виконання своїх функцій [4].

Як соціальний інститут, бізнес являє собою сукупність формальних і неформальних правил, принципів, норм, звичаїв і традицій, що регулюють діяльність вільних, незалежних у своїх рішеннях і відповідальних за прийняття ризику підприємців. Взаємодія держави і бізнесу має суб'єктно-об'єктні особливості, які визначаються характером цих інститутів, їх внутрішніми і зовнішніми соціальними функціями. В основі взаємодії лежать інституційні інтереси, виражені на організаційно-функціональному та суб'єктивно-особистісному рівнях. Форми взаємодії бізнесу і держави повинні постійно удосконалюватися і розвиватися, а виникаючі при цьому нові типи взаємин створюють реальне предметне поле інституціоналізації кожної зі сторін, що бере участь у процесі взаємодії.

При цьому універсальні принципи взаємодії держави та бізнесу залишаються незмінними на різних рівнях взаємодії, тоді як конкретні механізми співпраці значною мірою трансформуються під впливом регіональних детермінант, що зумовлює необхідність урахування труднощів, пов'язаних із різницею швидкостей і різноспрямованістю векторів розвитку, а також високим ступенем диференціації розвитку регіонів.

Основні принципи взаємодії держави і бізнесу можна умовно поділити на такі взаємопов'язані групи:

1. Організаційні та інституційні принципи, пов'язані безпосередньо з сутністю процесу взаємодії.

2. Методологічні та методичні принципи управління взаємодією держави та бізнесу.

3. Принципи інформаційного забезпечення співробітництва сторін.

Стисло коментуючи сукупність представлених принципів, важливо відзначити таке. Сутність процесу взаємодії держави та бізнесу розкривається, насамперед, у принципі поєднання системності та індивідуальності, коли формування ефективної системи співробітництва має враховувати необхідність пошуку найбільш раціональних форм взаємодії в кожному конкретному випадку (що вимагає індивідуального підходу), але вбудовуватися в загальну систему управління соціально-економічними процесами на різних рівнях ієрархії економіки. Специфіка ринкових відносин, складність і динамічність ринкового середовища визначає потребу у принципі гнучкості та адаптивності механізму взаємодії. Крім того, система представництва інтересів апіорі повинна бути гнучкою і мати здатність висловлювати не лише агреговані, а й індивідуалізовані інтереси сторін.

Взаємодія буде ефективною тільки за умови застосування комплексного підходу до її здійснення, інтегруванню технологій співробітництва в процес прийняття управлінських рішень на різних рівнях і у різних сферах діяльності, проте представляється доцільним вибір найбільш простих з точки зору реалізації та ресурсного забезпечення існуючих функцій у наявних організаційних структурах форм і технологій партнерства. Можливість такого вибору забезпечується багатоваріантністю схем взаємодії приватних і державних інститутів.

Закріплення й упровадження конкретних партнерських ланцюжків, а також успішна реалізація їх у середньостроковій і довгостроковій перспективі забезпечується підгрупою інституційних засад, включаючи легітимність узаємодії,

урахування впливу факторів ділового середовища, поєднання формалізованих і неформальних механізмів співпраці, а також інституціоналізацію його форм і суб'єктів.

Враховуючи, що управління взаємодією держави та бізнесу розглядається з метою виявлення ресурсів і резервів підвищення ефективності управління економічними системами, особливого значення набуває розгляд принципів управління безпосередньо процесом взаємодії як динамічною підсистемою. У цій групі принципів можливе виділення загальнотеоретичного, універсального блоку принципів, а також методичного блоку принципів, застосування яких здатне підвищити ефективність управління в кожній конкретній ланці багатопартнерського партнерського ланцюжка. Одним з основних теоретичних принципів є цілеорієнтованість взаємодії, що забезпечує фокусування як на досягненні конкретних цілей економічних суб'єктів, так і на створенні сприятливих інституційних умов розвитку співробітництва. Рівність сторін у процесі взаємодії, що припускає відхід від моделі патерналізму, розуміння функцій, рольових і ресурсних відмінностей потенційних партнерів, значною мірою забезпечується взаємовпливом, взаємною підконтрольністю суб'єктів у процесі прийняття та реалізації управлінських рішень. Це передбачає у ряді випадків не тільки право, можливість, але й обов'язок урахування думки сторін взаємодії. В основі взаємодії повинен знаходитися баланс інтересів держави і бізнесу, що дозволить запустити двосторонні мотиваційні механізми співпраці і реалізувати на практиці поєднання регулювання і саморегулювання досліджуваних процесів.

Ключові методичні принципи управління процесом взаємодії держави та бізнесу включають: чітке розмежування функцій суб'єктів співробітництва; застосування виключно консенсусних механізмів прийняття рішень; вибір найбільш економічно ефективних форм і комбінованих технологій взаємодії, можливих за умови забезпечення відповідності сфер і способів співробітництва; інноваційність (в першу чергу мова йде про інституційні та організаційно-управлінські інновації) і безперервне вдосконалення взаємодії на основі комплексної оцінки його ефективності, а також інкорпорування взаємодії державних і комерційних структур в реалізацію всіх функцій процесу управління, включаючи планування, організацію, стимулювання і регулювання.

Інформаційне забезпечення процесу управління взаємодією будується на фундаменті так званих операціональних принципів, базове місце серед яких займають прозорість відносин держави і бізнесу, застосування інформаційних технологій на всіх етапах організації взаємодії та управління даним процесом, які в сукупності дають можливість акумулювання порівнянної інформації про досвід співпраці державних і приватних інститутів.

Вирішення найбільш важливих завдань сьогодення має здійснюватися за допомогою взаємодії держави та бізнесу, оскільки вони втілюють у собі два головних вектори структурно-організаційного процесу розвитку суспільства – управлінського і самоорганізаційного. Визначення цільових орієнтирів взаємодії держави та бізнесу на різних рівнях ієрархії економічної системи є основою розвитку відповідної системи управління, роль якої полягає в забезпеченні досягнення зазначених цілей.

Універсальні принципи взаємодії держави та бізнесу залишаються незмінними на різних рівнях взаємодії, тоді як конкретні механізми співпраці в значній мірі трансформуються під впливом регіональних детермінант, що зумовлює необхідність урахування труднощів, пов'язаних з різницею швидкостей і різноспрямованістю векторів розвитку, а також високим ступенем диференціації розвитку регіонів. З огляду на це, напрямом подальших досліджень має стати систематизація та типологічне групування видів і форм взаємодії держави та бізнесу на сучасному етапі економічного розвитку.

Література:

1. *Велков В.* Взаємодія влади та бізнесу на регіональному рівні: стан і шляхи вдосконалення / В. Велков // Теорія та практика державного управління. – 2010. – Вип. 2. – С. 187–195.
2. *Друкер П. Ф.* Задачи менеджмента в XXI веке / П. Ф. Друкер. – М. : Вильямс, 2004. – С. 41–43.
3. *Scherrer W.* The role of public private partnerships at the regional level of government and regional innovation policy in particular / W. Scherrer, R. W. McQuaid. – Режим доступу : http://hum.ttu.ee/failid/HKAC%202011/HKAC_Scherrer.pdf.
4. *Zitron J.* Public-private partnership projects: Towards a model of contractor bidding decision-making / J. Zitron // Journal of Purchasing & Supply Management. – 2006. – № 12.

Mytnyk A. A. Targets and Principles of State-Business Interaction at Regional Level.

The paper specifies the targets of state-business interaction at the global, national, and regional levels as well as at the level of economic entities. The principles of partnership between the state and business are summarized, systematized and categorized.

Key words: state, business, interaction, regional level, targets, principles.

Надійшла до редколегії 05.11.2015 р.

УДК 351:331:323/322

М. Л. Пахнін,

*аспірант кафедри політології та філософії ХарПІ НАДУ,
м. Харків*

**ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА
НА РОЗВИТОК СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ**

Розглянуто основні аспекти взаємодії системи органів публічного управління та громадськості під впливом основних тенденції розвитку глобального інформаційного суспільства. Виявлено роль системи органів публічного управління у формуванні інформаційного суспільства в умовах розвитку Української держави.

Ключові слова: інформаційне суспільство, публічне управління, органи публічної влади, засоби масової комунікації (ЗМК), засоби масової інформації (ЗМІ), мас-медіа.

В умовах становлення та розвитку інформаційного суспільства, коли на задній план відступають промислові ресурси, а головну роль в економічному зростанні країни займають інформаційні послуги та знання, набуває інших форм